

Astronomická sekce Muzejní společnosti a její nástupci

Mgr. Radek Kraus

Okolnosti vzniku *Astronomické sekce Muzejní společnosti*¹ spadají k roku 1942, kdy 16. května měla proběhnout ustavující schůze odbočky České astronomické společnosti v Praze. Tímto měla být na oficiální úroveň postavena činnost neformálního společenství členů *České astronomické společnosti*², kteří bydleli ve Valašském Meziříčí a jeho okolí. Toto společenství vznikalo postupně od roku 1922, kolem Antonína Ballnera (1890-1972), který provozoval soukromou hvězdárnu Na Stínadlech, pravděpodobně od roku 1926 nejpozději však od roku 1929. Podle vzpomínek Josefa Dolečka - po neúspěšném pokusu o založení odbočky nabídl tehdejší předseda muzejní společnosti Bohumil Kašlík (1894-1974) spolupráci v podobě astronomické sekce při Muzejní společnosti ve Valašském Meziříčí.³ O činnosti sekce v letech 1943 až 1945 mnoho nevíme. Ve spisovně HVM se dochovaly torzovité zprávy o pořádání astronomické výstavy v roce 1944 a útržkovité zápisy z valných hromad ASMUS z let 1946 a 1947.⁴

Členové byli rozděleni do odborů konstruktérského, pozorovatelského a stavebního. Konstruktérský odbor se zabýval především broušením zrcadel pro dalekohledy a výrobou montáží. Sekce pozorovatelská své činnosti dělila na členská pozorování a veřejná. V roce 1945 provedl odbor celkem 16 veřejných pozorování na nádvoří měšťanské školy a na náměstí ve Valašském Meziříčí, jedno doložené pozorování se konalo i v obci Zubří.⁵ Členská pozorování se zpravidla odehrávala na pravidelných schůzkách - v letech 1946 a 1947 jich proběhlo celkem 74. Činnost pozorovatelská

¹ Dále jen ASMUS.

² Dále jen ČAS.

³ LENŽA, Libor. *Historie a současnost Hvězdárny Valašské Meziříčí*. Valašské Meziříčí : Hvězdárna Valašské Meziříčí, 1997, s. 11 - 15. Nepublikovaný text.

⁴ Hvězdárna Valašské Meziříčí. *Dějiny hvězdárny*, karton č. 4. Výroční zpráva výboru astronomické sekce Muzejní společnosti ve Valaš. Meziříčí za rok 1946 podává na valné hromadě konané dne 17. ledna 1947.

⁵ Hvězdárna Valašské Meziříčí. *Dějiny hvězdárny*, karton č. 4. Výroční zpráva výboru astronomické sekce Muzejní společnosti ve Valaš. Meziříčí za rok 1946 podává na valné hromadě konané dne 17. ledna 1947.

však zpravidla probíhala individuálně podle zaměření jednotlivých členů.⁶ Stavební odbor byl zřízen v roce 1945 a k jeho hlavním úkolům patřilo zajistit finanční prostředky, architektonické plány, pozemek, stavební povolení a samotnou stavbu budovy hvězdárny. O tuto agendu se staral v letech 1945 až 1947 Antonín Ballner, který byl zároveň jednatelem. Od roku 1948 je pověřenou osobou Josef Doleček, který se s výjimkou roku 1951 (pověřena Marie Davidová) staral o průběh stavby až do jejího dokončení v roce 1955.

K utlumení spolkové činnosti došlo v roce 1948, důvodem zde nejspíše budou celospolečenské změny, ale také skutečnost, že muzejní společnost požádala MěNV VM o převzetí sbírek a vytvoření za účel zřízení městského muzea, tato skutečnost se také dotkla astronomické sekce a jejich záměrů s rozestavěnou budovou hvězdárny. Faktické převzetí muzejních sbírek proběhlo v roce 1949, ale paradoxně se nedotklo části majetku (především dalekohledy a drobné vybavení) ASMUS. Ta se stala v roce 1945 odbočkou ČAS a tím si uchovala jistou samostatnost a spolkový charakter.⁷ Nově vzniklé muzeum se usídlilo v zámku Kinských ve Valašském Meziříčí. Pro astronomickou sekci zde byly vyčleněny tři místnosti – spolková k jednáním a pravidelným schůzkám, fotokomora, a knihovna se skladem astronomických přístrojů. Ke své činnosti také využívala zámeckého parku k pravidelným a mimořádným pozorováním oblohy. Od února 1950 dochází také ke změně názvu - Astronomická sekce Městského muzea ve Valašském Meziříčí. O činnosti v 50. letech toho moc nevíme. Z dochovaných fotografií nástěnek z let 1951 je patrné, že byla prováděna astronomická pozorování pro veřejnost, ale o samotné spolkové činnosti nejsme informováni.⁸ Další zmínky o spolkové činnosti pocházejí až z podzimu roku 1955, kdy proběhla první schůzka astronomického kroužku při nově vzniklé hvězdárně. Organizátorem činnosti ale už není astronomická sekce, ale

⁶ Hvězdárna Valašské Meziříčí. *Dějiny hvězdárny*, karton č. 4. Výroční zpráva výboru astronomické sekce Muzejní společnosti ve Valaš. Meziříčí za rok 1945 podává na valné hromadě konané v roce 1946.

⁷ Hvězdárna Valašské Meziříčí. *Dějiny hvězdárny*, karton č. 4. Hvězdárna Valašské Meziříčí. *Astronomická sekce městského muzea ve Valašském Meziříčí . Rok 1951*. Hlášení výsledků ustavující schůze a oznámení zvolených funkcionářů 18. 11. 1945.

⁸ Hvězdárna Valašské Meziříčí. *Dějiny hvězdárny – fotoarchiv 1947-1955*.

Krajská lidová hvězdárna ve Valašském Meziříčí a od roku 1956 i Dům osvěty ve Valašském Meziříčí. V průběhu 60 až 80. let se postupně při hvězdárně formují a zanikají astronomické kroužky, například Klub amatérů astronomů. K obnovení spolkové činnosti dochází až v 90. letech 20. století, kdy je založena Valašská astronomická společnost, jejíž sídlo je na hvězdárně.⁹

⁹ *Zpravodaj Valašské astronomické společnosti*. Valašské Meziříčí : Hvězdárna Valašské Meziříčí, duben 2004, č. 8. 20 s.